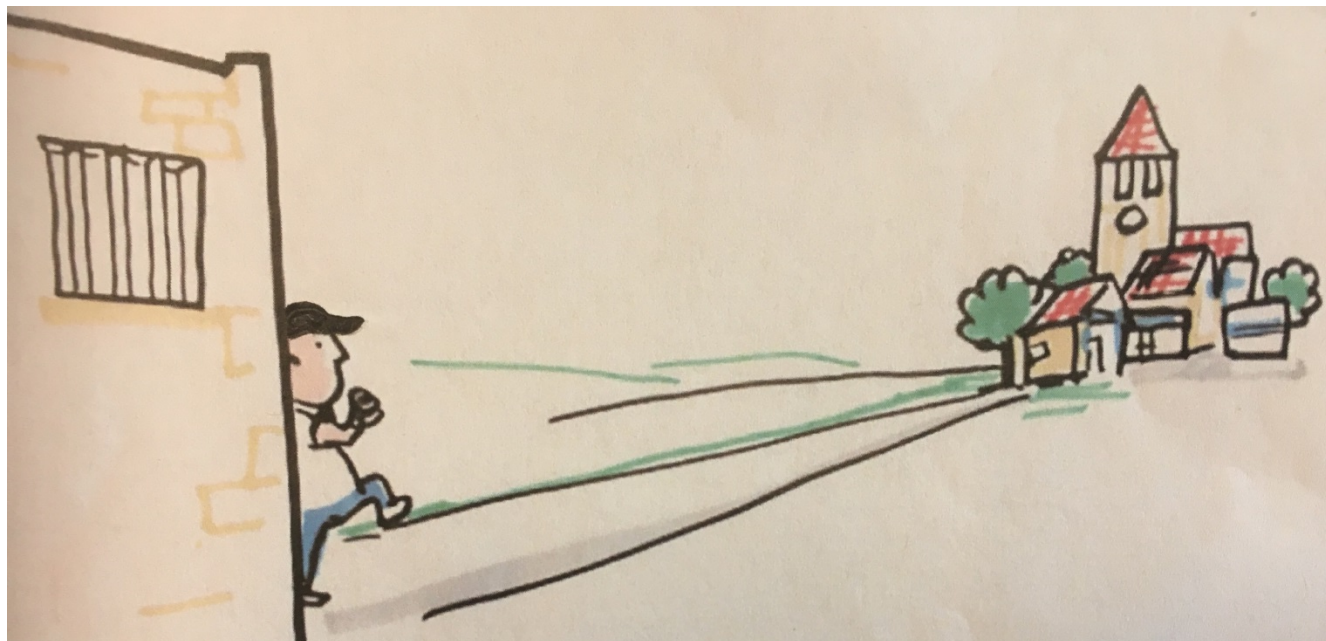

De nazorg voor jeugdigen na verblijf in een Justitiële Jeugdinrichting

*Handreiking ten behoeve van de invulling van
werkafspraken van justitiële organisaties en
gemeenten*

Beleidsgroep nazorg jeugd

Update oktober 2020

SVJ verslavings
reclassering o.z.

Ministerie van Justitie
en Veiligheid

Raad voor de Kinderbescherming
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Inhoudsopgave

1 Inleiding	3
1.1 Definities	3
1.2 Belangrijkste wijzigingen en ontwikkelingen	3
1.3 Leeswijzer	5
2 Doelstelling, verschillende vormen van nazorg en betrokken organisaties	7
2.1 Doelstelling	7
2.2 Verschillende vormen van nazorg	7
2.3. Betrokken organisaties en hun rollen	11
3 Werkproces nazorg jeugd op hoofdlijnen.....	12
3.1 Het werkproces.....	12
3.2 Doorontwikkeling werkproces nazorg jeugdigen	14
4 Samenwerking en informatie-uitwisseling bij nazorg.....	16
4.1 Bescherming persoonsgegevens	16
4.2 Beslisboom om tot regionale afspraken te komen.....	17
4.3 Ondersteuning door een informatiesysteem: GCOS en Injus.....	19
5 Financiële aspecten	21

1 Inleiding

Een goede nazorg draagt bij aan recidivevermindering en aan een beter perspectief voor jeugdigen. Organisaties zoals de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), jeugdreclassering (Gecertificeerde Instelling/GI), reclassering (drie reclasseringsorganisaties te weten Reclassering Nederland, Stichting Verslavingsreclassering, Leger des Heils Jeugdbescherming en reclassering, hierna 3RO of reclassering), Justitiële Jeugdinstellingen¹ (JJI's) en gemeenten zetten zich daarom in om die nazorg zo goed mogelijk vorm te geven. De afgelopen jaren zijn verschillende wetwijzigingen en samenwerkingsstructuren doorgevoerd die invloed hebben op de uitvoering van de nazorg voor jeugdigen (zie par. 1.2). Naar aanleiding van deze veranderingen ontstond behoefte aan een handreiking om te kunnen komen tot goede regionale en lokale werkafspraken rondom de nazorg van jeugdigen, waarin tevens de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende betrokken partijen zijn te raadplegen.

1.1 Definities

Onder nazorg wordt in deze handreiking verstaan: de begeleiding die een jeugdige krijgt, tijdens² en aansluitend op zijn verblijf in een justitiële jeugdinstelling op alle voor hem relevante leefgebieden, totdat er op die leefgebieden een gewenste stabiele situatie is ontstaan.³

In deze handreiking wordt onder 'jeugdigen' verstaan minderjarigen tussen 12 en 18 jaar en jongvolwassenen (18- tot 23-jarigen) op wie het jeugdstrafrecht is toegepast en die in dat kader in een Justitiële Jeugdinstelling verblijven of hebben verbleven. Het gaat hier om de leeftijd ten tijde van het plegen van het delict: in de fase van nazorg kan een jeugdige ouder zijn dan 22jaar. In het geval waarin een PIJ⁴-maatregel is opgelegd naar aanleiding van een delict dat is gepleegd op 22-jarige leeftijd, kan een jeugdige aan het eind van die maatregel zelfs 29 jaar oud zijn en ook een jeugdige zoals bedoeld in deze handreiking.

1.2 Belangrijkste wijzigingen en ontwikkelingen

In deze handreiking is een aantal wijzigingen doorgevoerd ten opzichte van het "Verantwoordelijkheidskader nazorg jeugd" uit 2007 en het "Uitvoeringskader netwerk- en trajectberaden" uit 2010. De belangrijkste wijzigingen zijn:

Wijzigingen naar aanleiding van de invoering van verplichte nazorg

De verplichte nazorg geldt voor jeugdigen die een delict hebben gepleegd na 1 juli 2011, de datum dat de herziene Beginselenwet justitiële jeugdinstellingen (Bjj) van kracht ging. De verplichte nazorg krijgt in de eerste plaats vorm door een verplicht Scholings en Trainings Programma (STP) voor jeugdigen met een strafrestant van minimaal drie maanden. Ook is de voorwaardelijke beëindiging van de PIJ ingevoerd: alle PIJ-maatregelen duren minimaal 3

¹ Dan wel voorzieningen waar vrijheidsbeneming plaatsvindt in het kader van het traject Vrijheidsbeneming op Maat voor justitiële jongeren (VOM) waarbij wordt toegewerkt naar Landelijke Specialistische Voorzieningen (LSV) en Kleinschalige Voorzieningen (KV). Met het Wetsvoorstel herziening tenuitvoerlegging jeugdsancties zal de term Justitiële Jeugdinstellingen (JJI) veranderen in Forensische Centra Jeugd (FCJ).

² Het vormgeven van de nazorg start al vanaf de eerste dag in detentie.

³ Deze definitie is gebaseerd op de Memorie van Toelichting bij Wetsvoorstel tot wijziging van de BJJ, het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten, in verband met de aanpassing van de tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende jeugdsancties (2009).

⁴ PIJ = Plaatsing in een Instelling voor Jeugdigen.

jaar, waarbij het laatste jaar altijd voorwaardelijk is. Er worden voorwaarden vastgesteld (door de rechter) waaraan de jeugdige zich moet houden gedurende het laatste “voorwaardelijke” jaar van de PIJ. Onder die voorwaarden kan de jeugdige buiten de PIJ-instelling verblijven en re-integreren.

Wijzigingen door invoering van de Jeugdwet

Met de invoering van de Jeugdwet (01-01-2015) is de bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid voor jeugdhulp, inclusief hulp die vanwege jeugdstrafrechtelijke titel moet worden geboden, bij de gemeente belegd. Ook is de gemeente met ingang van 1 januari 2015 financieel en bestuurlijk verantwoordelijk geworden voor de inzet van jeugdreclassering. Door deze veranderingen is een grotere betrokkenheid van gemeenten bij de voorbereiding en invulling van de nazorg voor jeugdigen noodzakelijk.

Wijzigingen door de invoering van het Adolescentenstrafrecht

De invoering van het Adolescentenstrafrecht (01-04-2014), in combinatie met de Jeugdwet, heeft de situatie rond 18-plussers in het jeugdstrafrecht op een aantal punten gewijzigd, waardoor deze groep jeugdigen onder de doelgroep van deze handreiking vallen. Zo is het mogelijk geworden om het jeugdstrafrecht toe te passen tot 23 jaar en kan in dat kader begeleiding door óf de Gecertificeerde Instelling (GI) die jeugdreclassering biedt óf de reclassering worden opgelegd aan 16- tot 23-jarigen, welke vervolgens doorloopt voor de duur van de maatregel. Ook zijn gemeenten bestuurlijk en financieel verantwoordelijk voor jeugdhulp voor 18-plussers die volgens het jeugdstrafrecht worden berecht.

Wijzigingen naar aanleiding van onderzoeken en verbetervoorstellen die zijn gedaan ten aanzien van de uitvoering van de nazorg voor jeugdigen in de praktijk

Enkele jaren geleden waren signalen dat de nazorg voor jeugdigen niet overal verliep zoals gewenst, waardoor kansen werden gemist. Ook leek het erop dat de beschreven werkwijze van netwerk- en trajectberaden onvoldoende aansloot bij de praktijk. Naar aanleiding van deze signalen zijn diverse onderzoeken uitgevoerd naar de uitvoering van nazorg in de verschillende regio's. Hieruit zijn verbeterpunten naar voren gekomen om de aanpak van de nazorg te versterken. Dit heeft geleid tot een aantal wijzigingen, waarvan een belangrijke is dat een fysiek netwerkberaad niet meer wordt gehouden. Administratief is er wel een netwerkberaad: de medewerkers van de JJI melden de instroom via het informatiesysteem GCOS aan de casusregisseur van de Raad voor de Kinderbescherming. Sinds april 2020 worden inschrijvingen ook gemeld via het systeem Injus aan de gemeente⁵. Vervolgens worden er door de betrokken organisaties gezamenlijk afspraken over de nazorg gemaakt in de regio waar de jeugdige zijn vaste woon- of verblijfplaats heeft (of gaat krijgen). Om de verantwoordelijke gemeente voor deze hulp aan jeugdigen te bepalen is het woonplaatsbeginsel opgesteld en beschreven in de Jeugdwet. Op het woonplaatsbeginsel wordt ingegaan in hoofdstuk 5. ⁶

Meer aandacht voor enerzijds lokaal maatwerk en anderzijds zorgvuldige omgang met persoonsgegevens

De structuur van netwerk- en trajectberaden, zoals deze in 2010 is geïntroduceerd, is

⁵ Op GCOS en Injus wordt ingegaan in par. 4.3.

⁶ Vanwege de coronacrisis en de herijking van het gemeentefonds is de invoering van het nieuwe woonplaatsbeginsel uitgesteld naar 1-1-2022. Voor de actuele situatie hierover wordt verwezen naar de website van de VNG.

niet meer voor elke jeugdige en elke regio de best passende werkwijze om de nazorgdoelstellingen te realiseren en zorgvuldig met persoonsgegevens om te gaan. Dit inzicht is mede ontstaan naar aanleiding van onderstaande ontwikkelingen:

De decentralisatie van de jeugdzorg

Iedere gemeente heeft zijn eigen zorgstructuur. Door onder meer verschillen in aantallen jeugdigen, complexiteit en diversiteit in bestaande persoonsgebonden aanpakken, hoeveelheid aan zorgaanbod en visie op de rol van de gemeente in de zorgstructuur, zijn er lokaal verschillen ontstaan. De werkprocessen rond nazorg dienen binnen die structuren vorm te krijgen.

De rol van ouders en jeugdigen

Een andere belangrijke ontwikkeling is de gerichtheid op een participatiemaatschappij waardoor jeugdigen en ouders veel meer eigenaar zijn en verantwoordelijk zijn voor de gevolgen van het delict gedrag. Dat betekent dat organisaties steeds meer samen met ouders en jeugdigen de bij het nazorgtraject betrokken informatie duiden en gezamenlijk komen tot een plan van aanpak⁷.

Grotere bewustwording van privacy

Met de invoering van de nieuwe Jeugdwet (01-01-2015) is de bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid voor jeugdhulp, inclusief hulp die vanwege jeugdstrafrechtelijke titel moet worden geboden, bij de gemeente belegd. Door deze veranderingen is een grotere betrokkenheid van gemeenten bij de voorbereiding en invulling van de nazorg voor jeugdigen noodzakelijk.

Gezien het feit dat de gemeente op veel verschillende vlakken taken en verantwoordelijkheden heeft ten behoeve van haar inwoners, is het belangrijk om ervoor te zorgen dat zorgvuldig met de gegevensdeling met gemeenten wordt omgegaan om de privacy van jeugdigen en hun gezinnen te borgen.

Verstrekking detentiegegevens voor nazorg

Sinds januari 2019 is het op basis van Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg) mogelijk, met het oog op een zwaarwegend algemeen belang, dat de minister aan personen of instanties een beperkte set tenuitvoerleggingsgegevens kan verstrekken onder andere voor het doel van de schuldhulpverlening of resocialisatie van betrokkene. Onder tenuitvoerleggingsgegevens wordt verstaan persoonsgegevens die betrekking hebben op de tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen. Het betreft hier een grondslag voor het eenzijdig (door de Minister aan gemeenten) verstrekken van een beperkte set justitiële gegevens. Zie verder paragraaf 3.2 en hoofdstuk 4.

1.3 Leeswijzer

In deze handreiking is niet alleen aandacht voor de doelstellingen en verschillende vormen van nazorg. Ook wordt het werkproces nazorg op hoofdlijnen geschetst. Dit is alleen op hoofdlijnen omdat er ruimte moet zijn voor lokaal of regionaal maatwerk. Daarbij is het noodzakelijk dat zorgvuldig wordt omgegaan met de persoonsgegevens van de jeugdigen waar het om gaat. Daarom wordt er in hoofdstuk 3 niet alleen aandacht besteed aan het werkproces maar ook aan het belang van die zorgvuldige omgang. In hoofdstuk 4 wordt

⁷ Is ook de strekking en doel van de Jeugdwet zie ook art 2.1 en art 4.1.3 van de Jeugdwet.

verder uitgewerkt wat dit betekent voor de samenwerking en informatie-uitwisseling. Daarbij worden niet alleen uitgangspunten meegegeven maar wordt ook de zogenaamde beslisboom geïntroduceerd en toegelicht. De beslisboom is een instrument om tot een zorgvuldige afweging te kunnen komen bij het maken van samenwerkingsafspraken.

De handreiking wordt afgesloten met een hoofdstuk (5) over financiële aspecten.

Voor meer informatie en voorbeelden van werkafspraken, wordt verwezen naar de website van het VNG (<https://VNG.nl/onderwerpenindex/jeugd/jeugdbescherming-en-jeugdreclassering>).

2 Doelstelling, verschillende vormen van nazorg en betrokken organisaties

2.1 Doelstelling

Het doel van het organiseren van nazorg is, door het bieden van begeleiding en ondersteuning (tijdens en) na verblijf in een JJI, het perspectief van de jeugdige te vergroten en (daarmee) het risico op recidive te verkleinen.

Deze gezamenlijke doelstelling is te herleiden tot de individuele doestellingen voor elke ketenpartner en is ook een gezamenlijke publieke taak. Deze gemeenschappelijke publieke taak staat beschreven in artikel 2:7 van het Besluit tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen van 18 december 2019⁸.

Uitgangspunt is dat met en voor jeugdigen die uitstromen uit een JJI door de betrokken organisaties gezamenlijk afspraken worden gemaakt over de zorg die tijdens en na detentie voor de jeugdige moet worden ingezet en uitgevoerd:

- op de persoon zijn afgestemd: gericht op het bereiken van een stabiele situatie op de voor hem relevante leefgebieden (in elk geval huisvesting, ID-bewijs, werk/school, financiën en zorg);
- sluitend zijn: de begeleiding en/of zorg vóór, tijdens en na verblijf in de JJI, alsmede na het vervallen van de strafrechtelijke titel gaat naadloos in elkaar over;
- integraal zijn: op basis van een zo compleet mogelijk beeld, door de inzet, samenhang en afstemming tussen de verschillende betrokken partijen.

2.2 Verschillende vormen van nazorg

Er zijn twee vormen van nazorg: verplichte en vrijwillige nazorg. Bij verplichte nazorg is per definitie sprake van een strafrechtelijke titel voor de inzet die wordt gepleegd. Inzet in het kader van vrijwillige nazorg kan zowel een strafrechtelijke of een andere grondslag hebben. Welke?

Verplichte nazorg

Er bestaan drie varianten van verplichte nazorg:

Verplichte nazorg in geval van verwachte verblijfsduur of strafrestant < 3 maanden

Bij de eerste variant betreft het nazorg in het geval van een verwachte verblijfsduur (bij voorlopige hechtenis) of strafrestant (na vonnis) die korter is dan drie maanden. Er is dan weinig tijd tussen het moment waarop de rechter uitspraak doet en het moment waarop de nazorg aanvangt. Verplichte nazorg kan in die situatie enkel vorm krijgen door het stellen van (bijzondere) voorwaarden bij schorsing van de voorlopige hechtenis⁹, een (deels) voorwaardelijke veroordeling¹⁰ of maatregel betreffende het gedrag (GBM¹¹)¹². De verplichte nazorg eindigt in deze gevallen wanneer een vonnis een einde maakt aan de fase van (de geschorste) voorlopige hechtenis, zodra de proeftijd voorbij is of zodra de einddatum van de opgelegde GBM is bereikt.

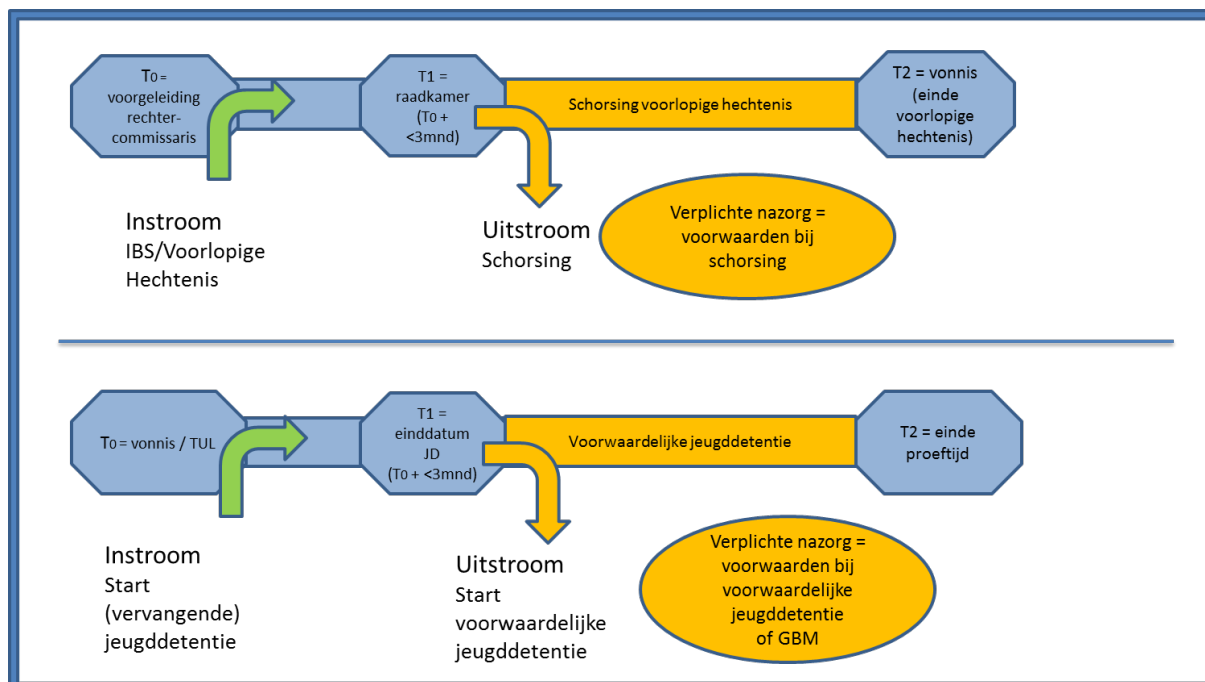
⁸ Voorheen was dit art. 28 van het Besluit tenuitvoerlegging jeugdstrafrecht 1994.

⁹ Art 493 Sv.

¹⁰ Art 77z Sr.

¹¹ GBM = gedragsbeïnvloedende maatregel

¹² 77w Sr.

Figuur 1. Schematische weergave - Verplichte nazorg in geval van verwachte verblijfsduur of strafrestance < 3 maanden

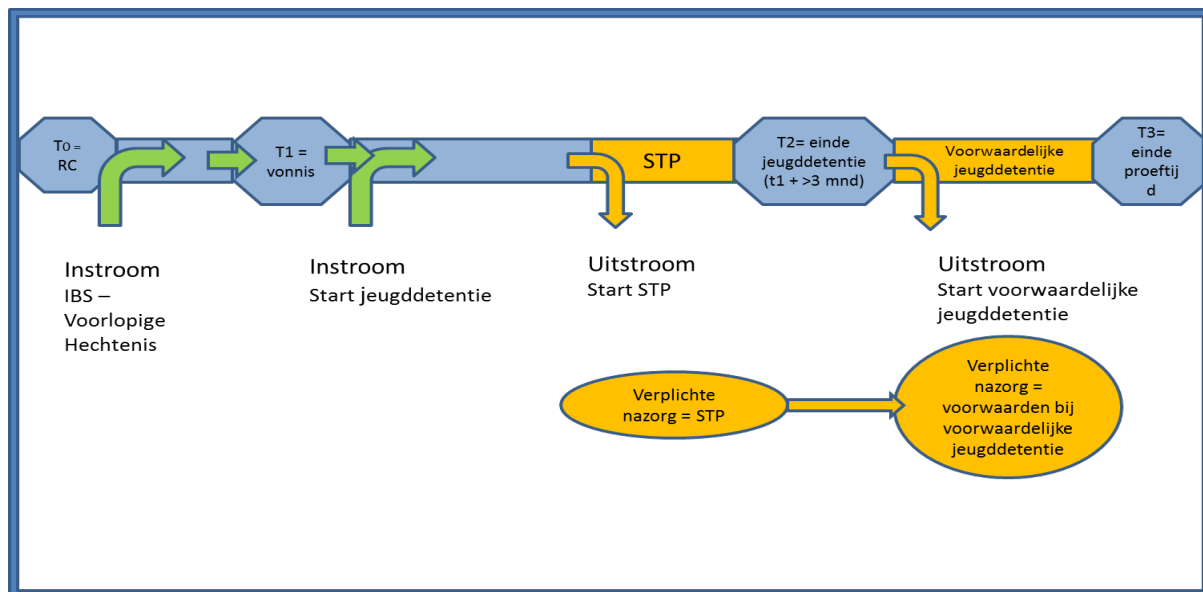
Nazorg bij strafrestance > 3 maanden

Bij een strafrestance dat langer is dan drie maanden, krijgt de verplichte nazorg vorm in een verplicht scholing- en trainingsprogramma (STP) als onderdeel van jeugddetentie¹³. Het STP vindt buiten de JJI plaats. Vereist is dat de jeugdige tenminste twee derde van de onherroepelijke vrijheidsstraf heeft uitgezeten¹⁴. Het STP bij jeugddetentie duurt maximaal drie maanden¹⁵. De verplichte nazorg in de vorm van een STP eindigt op de einddatum van de onvoorwaardelijke jeugddetentie. Indien daarnaast een voorwaardelijke detentie is opgelegd, kunnen in dat kader voorwaarden worden opgelegd ten behoeve van verdere hulp en begeleiding.

¹³ art. 4 Rjj

¹⁴ art. 4 lid 1 onder a Rjj

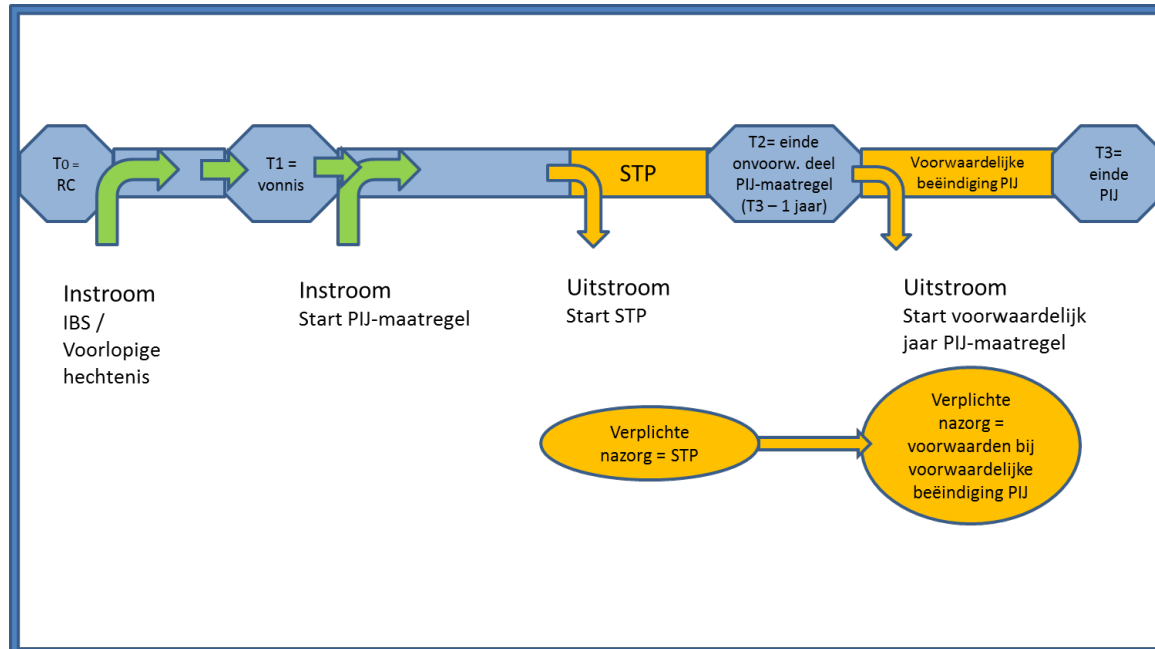
¹⁵ art. 4 lid 2 Rjj

Figuur 2. Schematische weergave - Nazorg bij strafrestand > 3 maanden

Nazorg in geval van een PIJ-maatregel

Verplichte nazorg in geval van een PIJ-maatregel is voorzien door een stelsel van voorwaardelijke beëindiging¹⁶. Dit is de derde variant binnen de verplichte nazorg. Wanneer de PIJ-maatregel voorwaardelijk eindigt, begint de periode (1 jaar¹⁷) van verplichte nazorg aansluitend op het verblijf in de JJI of verblijf buiten JJI in het kader van het STP. Daaraan is altijd een maatregel van toezicht en begeleiding door de (jeugd)reclassering verbonden¹⁸.

Figuur 3. Schematische weergave - Nazorg in geval van een PIJ-maatregel

¹⁶ Art 77s lid 7 Sr. Ingevoerd per 1 juli 2011. Bij PIJ-maatregelen die zijn opgelegd naar aanleiding van een delict dat is gepleegd vóór deze datum bestaat deze vorm van verplichte nazorg niet. Dan is alleen de STP beschikbaar als vorm van verplichte nazorg.

¹⁷ Met de mogelijkheid tot verlenging tot maximaal 2 jaar.

¹⁸ Art 77ta Sr.

Vrijwillige nazorg

*Vrijwillige nazorg met strafrechtelijke grondslag*¹⁹

Deze vorm van vrijwillige nazorg kan worden ingezet wanneer (nog) geen sprake is van begeleiding in het kader van verplichte nazorg, terwijl zowel de jeugdige zelf als de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) vinden dat begeleiding door de jeugdreclassering nodig is. Uitgangspunt is dat iedere minderjarige, direct na plaatsing in voorlopige hechtenis, vrijwillige begeleiding door de jeugdreclassering krijgt aangeboden. Deze begeleiding wordt ook feitelijk al opgestart gedurende het verblijf in de JJI. Ook is het mogelijk om in een situatie waarin de jeugdige de JJI verlaat zonder dat sprake is van verplichte nazorg, vrijwillige begeleiding door de jeugdreclassering aan te bieden.

Deze (en andere) mogelijkheden voor vrijwillige begeleiding vinden hun grondslag in de Regeling vrijwillige begeleiding jeugdreclassering^{20 21}, gelet op art.77hh, tweede lid Wetboek van Strafrecht. In artikel 2 van die regeling staat dat de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) de Gecertificeerde Instelling (GI) opdracht kan geven tot vrijwillige begeleiding van een jeugdige. In die regeling staat tevens beschreven in welke situaties dat kan en de mogelijke duur van de begeleiding.

Vrijwillige nazorg met andere dan strafrechtelijke grondslag

De gemeente heeft een zorgtaak jegens de jeugdigen en hun gezinnen in haar gemeente, op grond van onder andere de Jeugdwet (jeugdhulp: ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedproblemen, psychische problemen en stoornissen) en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (participatie en zelfredzaamheid). De gemeente kan de hulp die in dit kader inzetbaar is altijd aan de jeugdige aanbieden, ook ten behoeve van de nazorg na verblijf in een JJI. Dit kan in aanvulling op de hulp die in het kader van verplichte nazorg (of vrijwillige nazorg met strafrechtelijke grondslag) wordt geboden, of na afloop daarvan. Het is hierbij van belang dat de GI en reclassering de verbinding legt met de gemeente (bv. het wijkteam). Wanneer er geen sprake is van begeleiding door de GI of reclassering kan de JJI na afstemming in het nazorgoverleg contact leggen met de betreffende gemeente (gemandateerd persoon) om de hulpvraag vanuit de jeugdige neer te leggen.

¹⁹ Met 'vrijwillige' begeleiding worden ook de vormen van begeleiding bedoeld die weliswaar geen verplichtend karakter hebben richting de jeugdige, maar wel een strafrechtelijke grondslag hebben.

²⁰ Besluit van de Minister van Justitie van 12 januari 2005

²¹ In uitzonderingsgevallen is, bij 16- tot 23-jarigen ook vrijwillige begeleiding door de reclassering mogelijk. Wanneer het vooruitzicht is dat de reclassering bij vonnis als begeleidende instantie zal worden aangewezen, kan de reclassering een 'voorloopaanleiding toezicht' starten. Zij kan dan vervroegd (voor vonnis) starten met de begeleiding.

2.3. Betrokken organisaties en hun rollen

De verschillende (wettelijke) taken en verantwoordelijkheden van de genoemde organisaties staat samengevat in onderstaande tabel²².

Betrokken partij	Rol nazorg jeugdigen
De JJI waar de jeugdige verblijft	<ul style="list-style-type: none"> • Begeleiding en behandeling van de jeugdige tijdens verblijf • Opstellen en uitvoeren perspectiefplan
RvdK	<ul style="list-style-type: none"> • Voorzitter nazorgtafel/ trajectberaad²³ • Uitvoeren raadsonderzoek/ advies bij 18- t.b.v. rechter-commissaris, raadkamer en rechtszitting • Wettelijke casusregietaak in het nazorgproces (strafrechtelijke titel) en overdracht naar vrijwillig kader • Opdrachtgever vrijwillige toezicht en begeleiding • Toezichthoudende taak op de uitvoering van de jeugdreclassering
GI (Jeugdreclassering)	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijwillige toezicht en begeleiding • Verplichte toezicht en begeleiding • Opstellen Plan van Aanpak • Uitvoeren Plan van Aanpak • Advies tenuitvoerlegging voorwaardelijke straf
Volwassenenreclassering (18+)	<ul style="list-style-type: none"> • Advies t.b.v. rechter-commissaris, raadkamer en rechtszitting • Opstellen Plan van Aanpak • Verplichte toezicht en begeleiding • Uitvoeren Plan van Aanpak • Advies tenuitvoerlegging voorwaardelijke straf
Gemeente van herkomst/uitstroom	<ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid voor de (jeugd)hulp en jeugdreclassering aan jeugdige en diens gezin • Inzetten gemeentelijke voorzieningen bij uitvoering nazorg verplicht en vrijwillig • Begeleiding voor en na het justitiële traject

²² Meer informatie over de taken en verantwoordelijkheden is te vinden op de website van het VNG.

²³ Zie voor keuze nazorgtafel of trajectberaad par. 4.2 over de beslisboom.

3 Werkproces nazorg jeugd op hoofdlijnen

In dit hoofdstuk wordt het werkproces nazorg op hoofdlijnen besproken, inclusief een schema waarmee dit werkproces visueel wordt weergegeven. In paragraaf 3.2 komen vervolgens de bescherming van de persoonsgegevens in het werkproces nazorg aan de orde.

3.1 Het werkproces

De voorbereiding van de nazorg begint vanaf de eerste dag dat een jeugdige instroomt in een JJI. De Raad voor de Kinderbescherming, GI of reclassering en JJI gaan vanaf dat moment gezamenlijk aan de slag om informatie, waaronder persoonsgegevens, te verzamelen over de jeugdige. Waar nodig wordt de gemeentelijke informatie (betrokkenheid wijkteam, lopende hulpverlening e.d.) betrokken. Vervolgens maken zij afspraken over wat er tijdens en vanaf het moment dat de jeugdige de JJI weer zal verlaten, in het kader van de nazorg moet gebeuren op de verschillende leefgebieden. Daarbij wordt geput uit de voorzieningen van de gemeente of regio waar de jeugdige naar toe gaat.

De feitelijke uitvoering van de nazorg gebeurt in strafrechtelijk kader vooral door de (jeugd)reclassering. Zij voert toezicht en begeleiding in het kader van de nazorg uit, waarbij de gezamenlijk gemaakte afspraken leidend zijn.

Nadat de strafrechtelijke titel is beëindigd kan het nodig zijn, wanneer nog niet alle gestelde doelen behaald zijn, dat de gemeente de koers van de gezamenlijk gemaakte nazorgafspraken voortzet. Uiteindelijk valt de nazorg volledig onder de algemene verantwoordelijkheid van de gemeente jegens de jeugdige en diens gezin. Eventueel kan de RvdK ondersteunend hieraan de GI de opdracht geven tot vrijwillige toezicht en begeleiding. Bij meerderjarigen die zijn veroordeeld onder het jeugdstrafrecht zal de jeugdige wettelijk gezien worden als volwassene wanneer de strafrechtelijke maatregel of bemoeienis afloopt. Zorg en begeleiding vallen daardoor onder een andere financiële verantwoordelijkheid binnen de gemeente dan wel via de zorgverzekeraar. Een goede overgang naar niet-justitiële zorg verdient in deze casussen daardoor extra aandacht en samenwerking tussen betrokken partijen.

Op de volgende pagina is het proces op hoofdlijnen schematisch weergegeven. In dat schema wordt uitgegaan van een vereenvoudigd weergegeven ‘werkproces’, waarbij de voorbereiding van de nazorg geheel plaatsvindt tijdens het verblijf van de jeugdige in de JJI. In werkelijkheid wordt gedurende het verblijf zo mogelijk al gestart met de uitvoering van (sommige onderdelen) van de gezamenlijk gemaakte afspraken, bijvoorbeeld door het aanbieden van bepaalde training en/of behandeling in de JJI of continuering van zorg, als ook de vrijwillige begeleiding door de GI. Het kan ook voorkomen dat voorbereidende werkzaamheden nog verricht worden terwijl de jeugdige de JJI al heeft verlaten.

Figuur 4. Schematische weergave – organisaties en hun rol in de doorstroom van jeugdigen

Bovenstaand schema geeft weer op welke momenten welke organisaties een rol (kunnen) spelen in de doorstroom van de jeugdige. Deze actoren zijn in het schema als gekleurde blokjes terug te vinden.

De JJ informeert op de dag van instroom de RvdK over de instroom (via GCOS). Sinds maart 2020 ontvangen gemeenten de mededeling begin en einde detentie van jeugdigen (en volwassenen) geheel automatisch via de Berichtenbox Re-integratie van het Informatieportaal Justitiabelen (INJUS) van de Justitiële Informatiedienst.

De RvdK zorgt, als voorzitter van de nazorgtafel/trajectberaad, dat relevante partijen zo spoedig mogelijk worden betrokken bij het overleg. Ter voorbereiding daarvan wordt door de deelnemende partijen informatie verzameld ten aanzien van de 5 leefgebieden.

De tijdens het overleg gemaakte afspraken en gegevens met betrekking tot de 5 leefgebieden worden vastgelegd, waarbij vermeld wordt, wie nog aanvullende informatie moet aanleveren en welke actiepunten zijn afgesproken.

In het nazorgoverleg kunnen bijvoorbeeld de volgende actiepunten aan de orde komen:

- Inschatting maken hoe lang de jeugdige mogelijk vast zal blijven zitten; op basis hiervan de urgentie van het handelen bepalen en afspraken maken die vooral procedureel van aard zijn (wie doet wat, wanneer);
- Afspraken maken over de informatie die via de deelnemende partijen wordt teruggekoppeld naar zowel de eigen organisatie als andere relevante partijen;
- Inhoudelijke afstemming met betrekking tot de gezamenlijk gemaakte nazorgafspraken: beantwoorden van de vraag waaraan bij de betrokken jeugdige gewerkt moet worden (In elk geval moet er aandacht zijn voor de leefgebieden huisvesting, ID-bewijs, werk/school, financiën en zorg);
- Antwoord op de vraag welke partij welke problemen gaat aanpakken.

In de eerste nazorgtafel/trajectberaad wordt een inschatting gemaakt over hoe vaak en op welke momenten vervolgoverleg nodig is. De RvdK kan, indien omstandigheden daartoe aanleiding geven, tevens het initiatief nemen de jeugdige tussentijds te agenderen in een nazorgtafel/trajectberaad. Andere deelnemers aan het overleg kunnen ook aan de RvdK voorstellen een jeugdige te agenderen. Bij langdurige detentie en de PIJ-maatregel wordt minimaal één keer per jaar een nazorgoverleg gehouden om het traject van de jeugdige te monitoren.

3.2 Doorontwikkeling werkproces nazorg jeugdigen

De volgende uitgangspunten bij het maken van (nieuwe) samenwerkingsafspraken in elke jeugdzorgregio zijn leidend:

- a. Sinds 1 januari 2019 is het op basis van artikel 51c, 2^e lid, van de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg) mogelijk, met het oog op een zwaarwegend algemeen belang, dat de minister aan personen of instanties tenuitvoerleggingsgegevens kan verstrekken onder andere voor het doel van de schuldhulpverlening of resocialisatie van betrokkene. Onder tenuitvoerleggingsgegevens wordt verstaan persoonsgegevens die betrekking hebben op de tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen. Het betreft hier een grondslag voor het eenzijdig (door de Minister aan gemeenten) verstrekken van een beperkte set justitiële gegevens. Gegevens over de vijf basisvoorwaarden of leefgebieden (werk, school en inkomen, identiteitsbewijs, zorg, schuldhulpverlening en onderdak) kunnen niet op grond van Wjsg worden uitgewisseld omdat dit geen justitiële gegevens of tenuitvoerleggingsgegevens in de zin van de wet zijn.
- b. Omdat er geen brede grondslag is voor informatie-uitwisseling en vanwege de eisen die volgen uit de privacywetgeving, is het niet mogelijk dat de gemeente *standaard* deelneemt aan een nazorgoverleg. De gemeente is echter een belangrijke ketenpartner in het nazorgproces. Afstemming met de gemeente kan nodig zijn om verschillende redenen. Ten eerste keert een jongere na verblijf in een JJI terug in een gemeente en is de gemeente verantwoordelijk voor zijn burgers. Ten tweede is het belangrijk om een goed beeld te krijgen van de jeugdige en het gezin en kan de gemeente een belangrijke informatiebron zijn. Tot slot wordt bij de uitvoering van de nazorg gebruik gemaakt van gemeentelijke voorzieningen. Dit alles leidt ertoe dat zowel de gemeente als de andere ketenpartners een duidelijk belang hebben bij betrokkenheid van de gemeente bij het nazorgproces. De detentiegegevens die de gemeente sinds 2019 kan ontvangen op basis van de Wjsg, kan voor de gemeente een vertrekpunt zijn om zelf justitiële ketenpartners te benaderen voor de invulling van de nazorg, al tijdens detentie.
- c. Er zijn ook situaties, bijvoorbeeld in een specifieke lokale setting zoals grotere gemeenten met veel ‘lokale aanpakken’, een groot aantal ingekochte zorgaanbieders en veel wijkteams, waarbij het noodzakelijk kan zijn om de gemeente te informeren over in- en uitstroom en/of met een gemeentelijk vertegenwoordiger (gemandateerde persoon) af te stemmen.
- d. Om op een zorgvuldige manier afspraken te maken over samenwerking en informatie-uitwisseling in elke jeugdzorgregio is de zogenaamde beslisboom ontwikkeld (zie

paragraaf 4.2). De toepassing van de beslisboom resulteert in samenwerkingsafspraken waarbij zorgvuldig de noodzaak van deelname van de gemeente bij de uitwisseling van persoonsgegevens wordt afgewogen. Deze afwegingen en de daaruit voortkomende samenwerkingsafspraken worden vastgelegd in een model samenwerkingsafspraken en model privacy protocol²⁴. Dit protocol bevat ook nog andere afspraken rond de zorgvuldige omgang met persoonsgegevens die niet casus specifiek zijn, zoals t.a.v. beveiliging, registreren, bewaren en vernietigen, en aansprakelijkheid en toezicht.

- e. Deelnemers, betrokken bij het maken van gezamenlijke nazorgafspraken, zijn zoveel mogelijk de direct bij de jeugdige betrokkenen, zoals bijvoorbeeld de raadsonderzoeker, (jeugd)reclasseerder, behandelaar, jeugdhulpverlener, medewerker wijkteam, wijkagent etc.
- f. Uitgangspunt is dat de door de betrokken organisaties gezamenlijk nazorgafspraken worden gemaakt met de jeugdige en zijn ouders (en evt. anderen uit zijn netwerk).
- g. In principe wordt binnen 1 week na instroom in een JJI gestart met het maken van nazorgafspraken. Afhankelijk van de uitkomst van het doorlopen van de beslisboom (zie par. 4.3) vindt - ten behoeve van het maken van deze afspraken - afstemming en informatie -uitwisseling plaats via het reguliere proces of zijn één of meerdere nazorgtafels of trajectberaden noodzakelijk.

²⁴ Een model voor een privacy protocol wordt, als het gereed is, beschikbaar gesteld via de VNG-website (<https://VNG.nl/onderwerpenindex/jeugd/jeugdbescherming-en-jeugdreclassering>). Daar zullen ook voorbeelden van werkaafspraken worden opgenomen.

4 Samenwerking en informatie-uitwisseling bij nazorg

Er is sinds 2019 een algemene, wettelijk grondslag voor het vertrekken van een beperkte set van justitiële gegeven aan gemeenten in het kader van de re-integratie of nazorg. Daarnaast hebben de verschillende ketenpartners op basis van het Besluit tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen een gemeenschappelijke publieke taak om de nazorg vorm te geven. Bij het vorm geven van deze publieke taak zijn onder meer de bepalingen uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Uitvoeringswet AVG van toepassing.

Daarnaast zijn door gemeenten, jeugdhulpaanbieders, jeugdhulpprofessionals en medische professionals vuistregels opgesteld in een landelijk manifest.²⁵ Deze vuistregels dienen te worden gehanteerd bij het maken van de afweging om persoonsgegevens uit te wisselen. Om te borgen dat lokale en regionale samenwerkingsafspraken worden gebaseerd op zowel de AVG, de Uitvoeringswet als op deze vuistregels, is de beslisboom ontwikkeld. Tot slot komt in dit hoofdstuk aan de orde dat het van belang is om gebruik te maken van een Informatiesysteem dat tegemoetkomt aan de verplichtingen rondom de bescherming van persoonsgegevens van alle ketenpartners. In de laatste paragraaf van dit hoofdstuk wordt daarom ingegaan op het informatiesysteem GCOS-nazorg en INJUS.

4.1 Bescherming persoonsgegevens

De uitgangspunten van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) bieden een kader voor de zorgvuldige omgang met persoonsgegevens²⁶. In deze verordening is onder meer opgenomen dat persoonsgegevens alleen mogen worden verwerkt:

- Voor *welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde* doeleinden: Dit houdt in dat voorafgaand aan het verzamelen en verder verwerken van persoonsgegevens door betrokken partijen een duidelijk doel moet zijn geformuleerd. Ook moet de verwerking (waaronder het uitwisselen van persoonsgegevens tussen betrokken partijen) kunnen worden gebaseerd op een wettelijke grondslag;
- Voor zover de verwerking van persoonsgegevens *noodzakelijk* is voor het bewerkstelligen van dat doel. In dat kader dient te worden voldaan aan de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit: Partijen mogen niet méér persoonsgegevens verwerken dan noodzakelijk voor het behalen van het gestelde doel. Wanneer ook met minder of op minder ingrijpende wijze het doel kan worden behaald, dient die route te worden gevolgd;
- Voor zover is voldaan aan de *materiële eisen* van de verordening: dit houdt onder meer in dat de persoonsgegevens gedurende het hele proces goed moeten zijn beveiligd tegen verlies en onrechtmatige verwerking, de gegevens ter zake dienend en actueel zijn, persoonsgegevens niet langer worden bewaard dan noodzakelijk, partijen transparant moeten zijn over de verwerking naar de jeugdige en diens ouders en dat partijen invulling geven aan de rechten van die jeugdige.

Een belangrijk aandachtspunt bij nazorg is dat vaak sprake is van de verwerking van persoonsgegevens van minderjarigen, waaronder ook bijzondere persoonsgegevens

²⁵ <https://vng.nl/onderwerpenindex/jeugd/jeugdhulp/gegevensuitwisseling-privacybescherming-jeugd>

²⁶ Tot mei 2018 was dat de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp).

(strafrechtelijke en gezondheidsgegevens). Het verwerken van strafrechtelijke gegevens is aan strenge bepalingen gebonden. Daarnaast is er bij de eerste uitwisseling van informatie meestal geen sprake van een veroordeelde, maar nog slechts van een verdachte in voorlopige hechtenis. Dit zijn redenen om in beginsel uiterst terughoudend te zijn met het uitwisselen van persoonsgegevens.

De uitgangspunten voor zorgvuldige omgang met persoonsgegevens van de AVG zijn niet wezenlijk anders dan bij de Wbp (zie voetnoot 27). De AVG stelt wel zwaardere eisen in de vorm van verantwoording en transparantie. In de AVG (artikel 26) wordt nl. naast genoemde uitgangspunten van de Wbp onder meer een nieuwe verplichting geïntroduceerd om samenwerkingsafspraken en afspraken over de verwerking en uitwisseling van persoonsgegevens schriftelijk vast te leggen. Ook dienen partijen *aantoonbaar* de verplichtingen uit de AVG na te leven.

Vuistregels

De afweging welke persoonsgegevens met wie mogen worden gedeeld is niet eenvoudig te maken. Dit vraagstuk is uiteraard niet specifiek voor nazorg, maar komt naar voren bij verschillende dossiers waarin ketenpartners samenwerken. Om organisaties en professionals te ondersteunen is in juni 2016 door een aantal organisaties het *Manifest in goed vertrouwen* ondertekend met onderstaande vuistregels²⁷. Deze vuistregels dragen bij aan het maken van de afweging om persoonsgegevens uit te wisselen.

De vuistregels luiden als volgt:

1. Wij respecteren de rechten van de jeugdige, zijn ouders of verzorgers.
2. Wij praten mét de jeugdige, zijn ouders of verzorgers. Wij praten niet over hen zonder hen.
3. Wij zien vertrouwelijkheid als een waarborg voor de toegankelijkheid van de hulp- en zorgverlening en als randvoorwaarde voor de kwaliteit ervan.
4. Wij vertrouwen elkaar in onze deskundigheid en professionaliteit.
5. Wij vragen nooit méér persoonsgegevens dan strikt noodzakelijk.
6. Wij zijn altijd transparant over met welk doel wij persoonsgegevens vragen.
7. Wij respecteren de positie en eigen verantwoordelijkheid van de professional aan wie wij vragen gegevens te verstrekken.
8. Wij maken altijd een zorgvuldige afweging of het mogelijk is om gegevens te verstrekken in het belang van de jeugdige.
9. Wij hebben vertrouwen in de andere professional, dat deze de afweging om wel of geen gegevens te vragen of te verstrekken zorgvuldig heeft gemaakt.
10. Wij voelen ons verantwoordelijk om waar mogelijk bij te dragen aan oplossingen voor de probleemsituatie van een jeugdige, zijn ouders of verzorgers, ook als bepaalde gegevensuitwisseling niet mogelijk is.

4.2 Beslisboom om tot regionale afspraken te komen

De beslisboom is ontwikkeld omdat:

- Ook bij een wettelijk grondslag voor informatie-uitwisseling moet worden voldaan aan de eisen die volgen uit de privacywetgeving;

²⁷ Zie https://www.kenniscentrum-kjp.nl/app/webroot/files/tmpwebsite/manifest_jeugd_privacy_def_in_opmaak.pdf

- Op basis van artikel 2.: van het Besluit tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen het een gezamenlijke publieke taak voor organisaties is om nazorg vorm te geven;
- Na de decentralisatie van de regie op de jeugdzorg de lokale context verschillend kan zijn;
- Het van belang is dat de organisaties en de professionals ervan bewust zijn dat zorgvuldig met persoonsgegevens moet worden omgegaan.

De beslisboom is een instrument waarmee de lokale of regionale organisatie van nazorg jeugd vormgegeven wordt. Het lokale of regionale ketenwerkproces voor nazorg dient ertoe te leiden dat de benodigde informatie voor goede, gezamenlijke nazorgafspraken tijdig ontsloten kan worden, en de integrale afstemming op basis van de lokale *noodzakelijkheid* passend vorm kan krijgen.

De samenwerkingsafspraken dienen te worden vastgelegd in het model samenwerkingsafspraken,

Daarnaast dienen de afspraken die betrekking hebben op het uitwisselen van persoonsgegevens vervolgens te worden vastgelegd in een lokaal/ jeugdzorgregionaal privacy protocol.

Bij het toepassen van de beslisboom komen de volgende vragen aan de orde:

1. Wat verstaan de regionale ketenpartners onder goede nazorg?
2. Is afstemming tussen ketenpartners via de reguliere werkwijze afdoende?
3. Is afstemming met de direct betrokken professionals mogelijk?
4. Is afstemming met vertegenwoordigers mogelijk?

Stap 1 Wat verstaan de regionale ketenpartners onder goede nazorg?

In deze stap bespreken de ketenpartners wanneer de afspraken die gemaakt worden in een casus voldoen. Wat is de gezamenlijke visie op “goede” nazorg, welke uitgangspunten worden daarbij gehanteerd?

Stap 2 Is afstemming tussen ketenpartners via de reguliere werkwijze afdoende?

In deze stap wordt door middel van deelvragen (zie de bijlage over de beslisboom) de vraag beantwoord of er goede nazorgafspraken gemaakt kunnen worden in een casus indien de justitiële ketenpartners hun eigen wettelijke taak en opdracht uitvoeren zonder dat er een gezamenlijke, multidisciplinaire casuïstiekbespreking plaatsvindt. Dit is dezelfde werkwijze die men in de regio hanteert als er sprake is van begeleiding door de GI of reclassering zonder verblijf in een JJI.

Als deze reguliere werkwijze voldoende waarborgen biedt voor goede nazorgafspraken, dan wordt deze werkwijze gekozen.

Stap 3 Is afstemming met de jeugdigen, de ouders en direct betrokken professionals mogelijk (in een nazorgtafel)?

Indien in stap 2 de conclusie is dat het volgen van het reguliere proces onvoldoende waarborgen biedt voor het komen tot goede nazorgafspraken, wordt aan de hand van een aantal sub vragen (zie de bijlage over de beslisboom) onderzocht of het voldoende is dat de afstemming tussen ketenpartners met de direct betrokken professionals plaatsvindt, samen met de jeugdige en ouders. De betrokken professionals kennen de jeugdige persoonlijk, hebben inzicht in zijn situatie en zij hebben de informatie die gedeeld wordt tussen

ketenpartners nodig voor hun taak of begeleiding. Daarnaast hebben zij een opdracht richting en een ingang bij de jeugdige en/of het gezin. Deze werkwijze sluit goed aan bij de algehele strekking van de Jeugdwet die bepaalt dat ouders en jeugdige zelf meer regie moeten krijgen op hun eigen hulpverleningsplan (art 2.1 en 4.1.3 Jeugdwet).

Stap 4 Kan afstemming en informatie-uitwisseling met vertegenwoordigers van organisaties (de werkwijze zoals voorheen in een trajectberaad²⁸)

Indien de vragen in stap 2 en 3 met “nee” worden beantwoord, is het in de betreffende lokale context blijkbaar noodzakelijk voor het realiseren van de nazorgdoelstellingen, om jeugdigen te bespreken in een overleg met één of meerdere vertegenwoordigers van de betreffende organisaties, die daarvoor mandaat hebben. Vanuit het oogpunt van privacy is dit de minst gewenste werkwijze. Door het zorgvuldig doorlopen van bovenstaande stappen kan echter wel de noodzaak van deze werkwijze worden onderbouwd.

Deze hoofdstappen worden beantwoord per detentievorm/ fase in het straftraject: de fase tot aan de eerste raadkamer, de fase tot aan de strafzitting, PIJ en langgestraften en zij-instroom i.v.m. TUL²⁹.

4.3 Ondersteuning door een informatiesysteem: GCOS en Injus

Het Generiek Casusoverleg Ondersteunend Systeem (GCOS) is sinds enige jaren in gebruik bij de zorg- en veiligheidshuizen en binnen de Justitiële Jeugdketen. Het betreft hier een door het ministerie van Justitie en Veiligheid gefaciliteerd systeem, waarbij ook de justitiële ketenpartners financiële ondersteuning hebben verleend en tevens gebruikersafspraken aan hebben verbonden. GCOS is zo ingericht, dat het systeem legitieme, veilige en zorgvuldige verwerking van persoonsgegevens ondersteunt. De gebruikers kunnen met GCOS zelf aangeven welke informatie wordt gedeeld met de betrokken organisaties in een nazorgoverleg. Hiermee zijn de gebruikers ook verantwoordelijk voor het delen van persoonsgegevens.

GCOS is begin 2017 aangepast om de nazorg overleggen in het werkproces Nazorg Jeugd en invulling van lokale werkwijzen nog beter te ondersteunen.

GCOS biedt mogelijkheden om:

- Persoonsgegevens van en informatie over de jeugdige te registreren en te delen op basis van voor elke ketenpartners verschillende autorisatieniveaus;
- Acties aan de verschillende ketenpartners te ontsluiten;
- De gemeenten van in- en uitstroom te registreren;
- De leefgebieden te registreren (inclusief verdieping) die op een nazorgcasus betrekking hebben;
- Vaste en incidentele deelnemers aan een nazorgoverleg te koppelen;
- De uitnodiging met een agenda te versturen naar de deelnemers van een nazorgoverleg. Een verzoek om informatie maakt daar deel van uit;
- Nazorgafspraken te registreren die tijdens een nazorgoverleg worden gemaakt, met daarin de acties die per betrokken organisatie worden uitgevoerd;

²⁸ Met de term trajectberaad die hier wordt gebruikt, wordt bedoeld een overleg dat vergelijkbaar is met het trajectberaad oude stijl, waaraan vertegenwoordigers van ketenorganisaties deelnemen.

²⁹ TUL: ten uitvoerlegging voorwaardelijke veroordeling

- Deze afspraken inzichtelijk te maken voor ZSM;
- Na het overleg een pdf met de afspraken mee te geven aan de jeugdige en ouders.

Voor meer informatie over GCOS wordt verwezen naar het instructiefilmpje voor Nazorg Jeugd in GCOS. <https://vimeo.com/195552140/e3a1a70a63>

Naast GCOS is er ook Injus. Met het Injus-portaal worden burgemeesters al geïnformeerd over terugkerende plegers van een ernstig gewelds- of zedenmisdrijf vanuit het gevangeniswezen, TBS met dwangverpleging, Jeugddetentie en PIJ (de zgn. informatievoorziening BIJ).

Sinds april 2020 ontvangen gemeenten indien gewenst via dit portaal ook gegevens van volwassenendetentie (GW), jeugddetentie en TBS. Het betreft hier informatie over begin en einde detentie van jeugdigen (en volwassenen) via de Berichtenbox Re-integratie van het Informatieportal Justitiabelen (Injus) van de Justitiële Informatiedienst. Dit verloopt geautomatiseerd via de basissystemen van DJI. De medewerkers van de JJI hoeven hiervoor dus geen aparte administratieve handelingen uit te voeren. De informatie in Injus is zeer actueel, omdat de informatie voortdurend (elke 15 minuten) wordt verversd vanuit de basisregistratie van DJI. Er wordt nagegaan of Injus op termijn voor deze meldingen GCOS kan vervangen³⁰.

Gemeenten moeten bij Injus wel aan kunnen tonen wat zij met deze gegevens doen, voordat zij een autorisatie hiervoor ontvangen. De eerdergenoemde regionaal opgestelde samenwerkingsafspraken (via de beslisboom) zijn hiervoor toereikend. Daarnaast is het van belang dat gemeenten het werkproces nazorg jeugd zodanig inregelen dat deze meldingen bij de juiste (gemandateerde) persoon terecht komen, met als doel dat zij met de justitiële ketenpartners samenwerken conform het vastgestelde regionale werkproces.

³⁰ Injus kan alleen voorzien in de meldingen begin- en einde detentie en informatie over de leefgebieden verstrekken. GCOS bevat ook andere functionaliteiten bv. agenda versturen en afspraken met ketenpartners vastleggen. Deze functionaliteiten zullen niet worden overgenomen door Injus.

5 Financiële aspecten

Het Ministerie van Justitie en Veiligheid is financieel verantwoordelijk voor de zorg die intramuraal wordt ingezet door de JJI en die wordt ingezet in het kader van een taakstraf door de RvdK.

Voor alle andere zorg die in strafrechtelijk kader wordt ingezet, wordt in de Jeugdwet de term jeugdhulp gehanteerd, en hiervoor is de gemeente financieel verantwoordelijk.

Toegesplitst op nazorg betekent dit dat de gemeente financieel verantwoordelijk is voor de jeugdhulp die volgt uit een strafrechtelijke beslissing van de rechter (de bijzondere voorwaarden bij schorsing of vonnis) en de jeugdhulp die door de JJI nodig wordt geacht bij de invulling van het STP. Ook de jeugdhulp in het kader van de voorwaardelijke beëindiging van de PIJ valt onder de financiële verantwoordelijkheid van de gemeente.

Wanneer in het kader van het Adolescentenstrafrecht een 18- tot 23-jarige wordt veroordeeld conform het jeugdstrafrecht, valt alle ondersteuning en begeleiding onder de jeugdwet. Dit houdt in dat de gemeente gedurende de strafrechtelijke maatregel financieel verantwoordelijk is.

Bij 16- tot 23-jarigen is het mogelijk dat de (volwassen)reclassering verantwoordelijk is voor de toezicht en begeleiding van de jeugdige ten behoeve van de nazorg. De bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid voor de inzet van de volwassenreclassering ligt bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid en dus niet, zoals bij de begeleiding door de GI, bij de gemeente.

Wanneer een jeugdige veroordeeld wordt tot een PIJ-maatregel, geldt deze financiële verantwoordelijkheid van de gemeente gedurende de gehele PIJ-maatregel, te weten de invulling van de STP en de voorwaardelijke beëindiging. De leeftijd van de jeugdige speelt hierbij geen rol.

In al deze gevallen is de gemeente verantwoordelijk voor de inzet van de benodigde jeugdhulp; ongeacht of die jeugdhulp door de betreffende gemeente is ingekocht en/of er een beroep kan worden gedaan op een andere wettelijke voorziening voor de in te zetten hulp. Zie voor uitgebreidere informatie over de financiering de Factsheet Uitvoering van het Jeugdstrafrecht³¹.

Voorbeeld:

Lenny heeft vanwege meerdere zedendelicten een PIJ-maatregel opgelegd gekregen toen hij 21 was. Hij is inmiddels 26. Hij heeft 5 jaar behandeling gehad binnen de PIJ-instelling. Hij zou volgens de PIJ-instelling en de reclassering klaar zijn voor de volgende fase, zijn terugkeer naar de maatschappij. Gezamenlijk adviseren de JJI en de reclassering om de PIJ voorwaardelijk te beëindigen. Naast verplichte begeleiding door de volwassenreclassering, adviseren zij dat aan deze voorwaardelijke beëindiging de volgende voorwaarden verbonden moeten worden: Lenny moet ambulante behandeling volgen bij De Waag en hij moet gaan wonen bij woonvoorziening “Leer het Zelf”.

De gemeente is verplicht zowel de behandeling bij de Waag als de plaatsing in woonvoorziening “Leer het Zelf” te financieren. Ook als de behandeling en/of de plek in de woonvoorziening niet door de gemeente is ingekocht en zonder indicatieconstructie. Het

³¹ Deze factsheet is te vinden op de website van het VNG.

https://vng.nl/sites/default/files/publicaties/2015/201501_factsheet_uitvoering_van_het_jeugdstrafrecht.pdf

vonnis van de rechtbank waar deze bijzondere voorwaarden in zijn opgenomen is de basis voor de financiering en de leveringsplicht.

De begeleiding door de volwassen reclassering wordt gefinancierd door het rijk.

Het woonplaatsbeginsel bepaalt welke gemeente verantwoordelijk is voor de financiering van de hierboven genoemde jeugdhulp. Er komt een nieuw woonplaatsbeginsel dat het huidige zal vervangen. Vanwege de coronacrisis en herijking van het gemeentefonds wordt de invoering van het nieuwe woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet uitgesteld naar 1 januari 2022. De coronacrisis heeft veel impact op de werkzaamheden van gemeenten en zorgaanbieders. Een zorgvuldige implementatie van het woonplaatsbeginsel per 2021 bleek toch niet haalbaar te zijn.

De huidige planning is dat per 1-1-2022 dit vernieuwde woonplaatsbeginsel van kracht zal zijn³².

Tot 1 januari 2022 geldt het volgende. Bij de nazorg wordt gebruik gemaakt van de voorzieningen in de gemeente waarnaar de jeugdige is uitgestroomd, dat wil zeggen zijn vaste woon- of verblijfplaats heeft. Dit betekent niet dat deze gemeente ook altijd financieel verantwoordelijk is voor het gebruik van deze voorzieningen. Kort gezegd is de consequentie van het woonplaatsbeginsel voor de nazorg, dat bij meerderjarigen de uitstroombestuurder (waar de meerderjarige zich gaat vestigen) financieel verantwoordelijk is.

Bij minderjarigen is de gemeente waar de ouders/gezagsdragers wonen financieel verantwoordelijk. Is dit een andere gemeente dan de uitstroombestuurder, dan is afstemming nodig tussen de gemeente die de voorzieningen levert (de uitstroombestuurder) en de gemeente die de voorzieningen financiert (de woonplaats van de ouders/gezagsdragers).

De verwachting is dat het woonplaatsbeginsel per 1-1-22 gaat veranderen: dan wordt de gemeente, waar de jeugdige volgens de wet- en regelgeving van de Basisregistratie Personen (BRP) voorafgaande aan een laatste verhuizing (vanuit een gemeente zonder verblijf) in verband met verblijf ingezetene was, financieel verantwoordelijk. Dit betekent dat in alle gevallen, zolang iemand onder de uitvoering van het jeugdstrafrecht valt, de gemeente waar de jongere voorafgaande aan een verblijf in een instelling ingeschreven stond verantwoordelijk blijft.

De feitelijke gemeente van uitstroom moet, ook als zij niet financieel verantwoordelijk zijn of worden, wel betrokken worden bij het organiseren van de nazorg. Dit is nodig om zicht te houden of te krijgen op beschikbare plekken, aanvullend zorgaanbod en eventuele veiligheidsrisico.

³² Voor de actuele stand van zaken met betrekking tot het woonplaatsbeginsel: <https://vng.nl/artikelen/nieuw-woonplaatsbeginsel-per-01-01-2022>